Βότανα

Γαληνός (129–περ. 199)

Οι άνθρωποι και τα ζώα ανέκαθεν χρειάζονταν τροφή για να επιβιώσουν. Η πρόκληση ήταν το να εντοπίσουν και να ξεχωρίσουν τα βότανα που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πηγή τροφής από εκείνα που ήταν επιβλαβή για την υγεία τους. Οι πρόγονοί μας πιθανόν παρατηρούσαν και μιμούνταν τις επιλογές που έκαναν τα ζώα που τους περιέβαλλαν. Οι τυχεροί έμαθαν, μέσα από τη δοκιμή και το λάθος, ότι όταν λαμβάνονταν μικρότερες ποσότητες ορισμένων επικίνδυνων φυτών, προκαλούσαν αλλαγές στη λειτουργία του σώματος, στη διάθεση ή στη συμπεριφορά. Ίσως, το βότανο ανακούφιζε από την ασθένεια ή τον τραυματισμό που τους ταλαιπωρούσε.

Αρχικά, αυτές οι πληροφορίες που «σχετίζονταν με τα φάρμακα» μεταδίδονταν προφορικά και, αργότερα, με πιο μόνιμη μορφή, πάνω σε παπύρους, πλάκες από πηλό, περγαμηνές και χαρτί. Ανάμεσα στα βότανα που είναι γνωστό ότι χρησιμοποιούνταν ως φάρμακα κατά τους προϊστορικούς χρόνους είναι η φυγόκορις, που χρησιμοποιούσαν οι γηγενείς της Αμερικής για να θεραπεύουν γυναικολογικές διαταραχές και διαταραχές των νεφρών, την κατάθλιψη, τον πονόλαιμο και τους ρευματισμούς. Η ιτιά η λευκή καλλιεργείται από παλιά στην Ευρώπη και στην Κίνα και συγκεκριμένα ο φλοιός της χρησιμοποιείται για την ανακούφιση από τον πόνο και η χιλιόφυλλος –που χρησιμοποιήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας ως στυπτικό για τη μείωση της αιμορραγίας και ως μέθοδος αύξησης της εφίδρωσης– ανασκάφτηκε στην τοποθεσία Σανιντάρ IV, έναν τόπο ταφής λουλουδιών της εποχής των Νεάντερταλ στο Βόρειο Ιράκ που χρονολογείται γύρω στο 60.000 π.Χ. Ο Ότζι, ο Άνθρωπος των Πάγων, μια μούμια ηλικίας 5.000 ετών που βρέθηκε στη δυτική Αυστρία, μετέφερε το πολύπορο σημύδας, ένα βρώσιμο μανιτάρι που χρησιμοποιούνταν ως καθαρτικό. Διάφορες ανθρώπινες κοινωνίες στην αρχαιότητα κατανάλωναν μολόχα για να καθαρίζουν το κόλον.

Η εμπειρία αποκάλυψε ότι δεν ήταν όλα τα μέρη του φυτού ισότιμα όσον αφορά στη θετική τους επίδραση για την υγεία. Οι πιο ισχυρές αντιδράσεις μπορεί να λάμβαναν χώρα μετά τη βρώση των φύλλων, των ριζών, του φλοιού, των καρπών, των σπόρων ή των χυμών. Κομματιάζοντας αυτό το μέρος του φυτού και αναμειγνύοντάς το με ένα υγρό, όπως η **αλκοόλη**, μπορούσε να εξαχθεί ένα μείγμα μεγαλύτερης περιεκτικότητας σε ενεργά συστατικά, είτε στον υγρό διαλύτη είτε στο στερεό υπόλειμμα. Τέτοιου είδους υγρά και στερεά εκχυλίσματα φυτών –που στο σύνολό τους αναφέρονται ως γαληνικά σκευάσματα, από τον Έλληνα ιατρό Γαληνό– εξακολούθησαν να χρησιμοποιούνται ως φάρμακα στον 20ό αιώνα. Μάλιστα, πολλά σύγχρονα συμπληρώματα διατροφής αποτελούνται από μείγματα βοτάνων.

ΒΛΕΠΕ ΕΠΙΣΗΣ Όπιο (περ. 2500 π.Χ.), Κολχικίνη (περ. 70), Οι πάπυροι των Σμιθ και Έμπερς (περ. 1550 π.Χ.), Μορφίνη (1806), Αλκαλοειδή (1806), Συμπληρώματα διατροφής (1994).

Ενώ έψαχναν για τροφή, οι συλλέκτες πρόγονοί μας έβρισκαν βότανα που δεν ικανοποιούσαν τις διατροφικές τους ανάγκες, αλλά αντίθετα, προς μεγάλη τους έκπληξη, βελτίωναν κάποια από τα συνήθη προβλήματα υγείας τους.

Αλκοόλη

Η αλκοόλη είναι το παλαιότερο και πιο ευρέως διαδεδομένο φάρμακο στον κόσμο. Παρ' όλο που η τυχαία ανακάλυψή της έγινε αναμφίβολα δεκάδες χιλιάδες χρόνια πριν, υπάρχουν αποδείξεις για την εσκεμμένη παρασκευή μπύρας που χρονολογούνται πριν από περίπου 12.000 χρόνια. Στη Βίβλο κάνουν την εμφάνισή τους πολυάριθμες αναφορές στον οίνο, συμπεριλαμβανομένης της φύτευσης από τον Νώε ορισμένων από τα πρώτα κλήματα στο Όρος Αραράτ στην ανατολική Τουρκία.

Τα συνθλιμμένα σταφύλια, άλλοι άγριοι καρποί και το μέλι περιέχουν γλυκόζη (ζάχαρη). Όταν η γλυκόζη εκτεθεί στο νερό και στη μαγιά (έναν μύκητα που υπάρχει στα φυτά), αρχίζει η διαδικασία της ζύμωσης. Όταν η περιεκτικότητα σε αλκοόλη φτάσει στο 15%, η μαγιά πεθαίνει και η ζύμωση σταματάει. Για να παραχθούν ποτά με πολύ μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε αλκοόλη, απαιτείται απόσταξη. Η απόσταξη αναπτύχθηκε κατά τον 8ο και 9ο αιώνα από τους Άραβες αλχημιστές του Μεσαίωνα και χρησιμοποιήθηκε από τους Ευρωπαίους τον 12ο αιώνα για την παρασκευή ποτών με υψηλή περιεκτικότητα σε αλκοόλη. Χρησιμοποιώντας τα εγχώρια υλικά από ακατέργαστα φυτά που είχαν στη διάθεσή τους, οι πρόγονοί μας παρασκεύαζαν μπράντι, ουίσκι, ρούμι, τζιν και βότκα, που έχουν περιεκτικότητα σε αλκοόλη που κυμαίνεται από 40% έως 55%.

Οι κοινωνικές χρήσεις της αλκοόλης είναι πολλές και ποικίλες. Οι παλαιότερες χρήσεις της περιελάμβαναν τη χρήση της ως παυσίπονο (αναλγητικό) πριν από τις χειρουργικές επεμβάσεις, ως αντισηπτικό πάνω στο δέρμα, ως βοήθημα για την πέψη και ως τονωτικό ή διεγερτικό μετά από λιποθυμικά επεισόδια. Παρ' όλο που ο ρόλος της στην ιατρική μειώθηκε πριν από δεκαετίες, η αλκοόλη εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σε θρησκευτικές τελετές και ως πηγή διατροφής και θερμίδων. Αντίθετα από την κοινή πεποίθηση –και παρά τη ζωηρή συμπεριφορά όσων πίνουν σε κοινωνικές περιστάσεις– η αλκοόλη δρα ως κατασταλτικό στο νευρικό σύστημα.

Παραδείγματα υπερβολικής χρήσης αλκοόλης μπορούν να βρεθούν στη Βίβλο και στα γραπτά των αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων και, από αυτή την άποψη, μας υπενθυμίζουν ότι συνδεόμαστε στενά με το παρελθόν. Όπως παρατήρησε ο Ιταλός στρατηγός Τζουζέπε Γκαριμπάλντι, «Ο Βάκχος έπνιξε πολύ περισσότερους απ' ό,τι ο Ποσειδώνας». Παγκοσμίως, ο αλκοολισμός είναι ένα σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας: η αλκοόλη είναι το πιο σύνηθες παράδειγμα κατάχρησης ουσίας και η τρίτη κύρια αιτία θανάτου που μπορεί να προληφθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες.

ΒΛΕΠΕ ΕΠΙΣΗΣ Αλχημεία (περ. 5000 π.Χ.), Αψέντι (1797), Αιθέρας (1846), Φαινόλη (1867).

Ο Χάρτης του σιδηροδρόμου εγκράτειας του Ευαγγελίου (Gospel Temperance Railroad Map) (1880) οδηγεί τους καβαλάρηδες σε πολύ διαφορετικούς σταθμούς. Ξεκινώντας από τη Πόλη της Απόφασης στα αριστερά, μπορεί κανείς να πάρει είτε τον Μεγάλο Ουράνιο Σιδηρόδρομο, που οδηγεί στην Ουράνια Πόλη, είτε τον Μεγάλο Σιδηρόδρομο της Καταστροφής, του οποίου ο τερματικός σταθμός είναι η Πόλη της Καταστροφής.

GOSPEL TEMPERANCE RAILROAD MAP

LIBRARY OF CONGRESS
Two Copies Received
JUL 29 1908
Copyright Entry
July 29 1908
CLASS XXc No.
13459

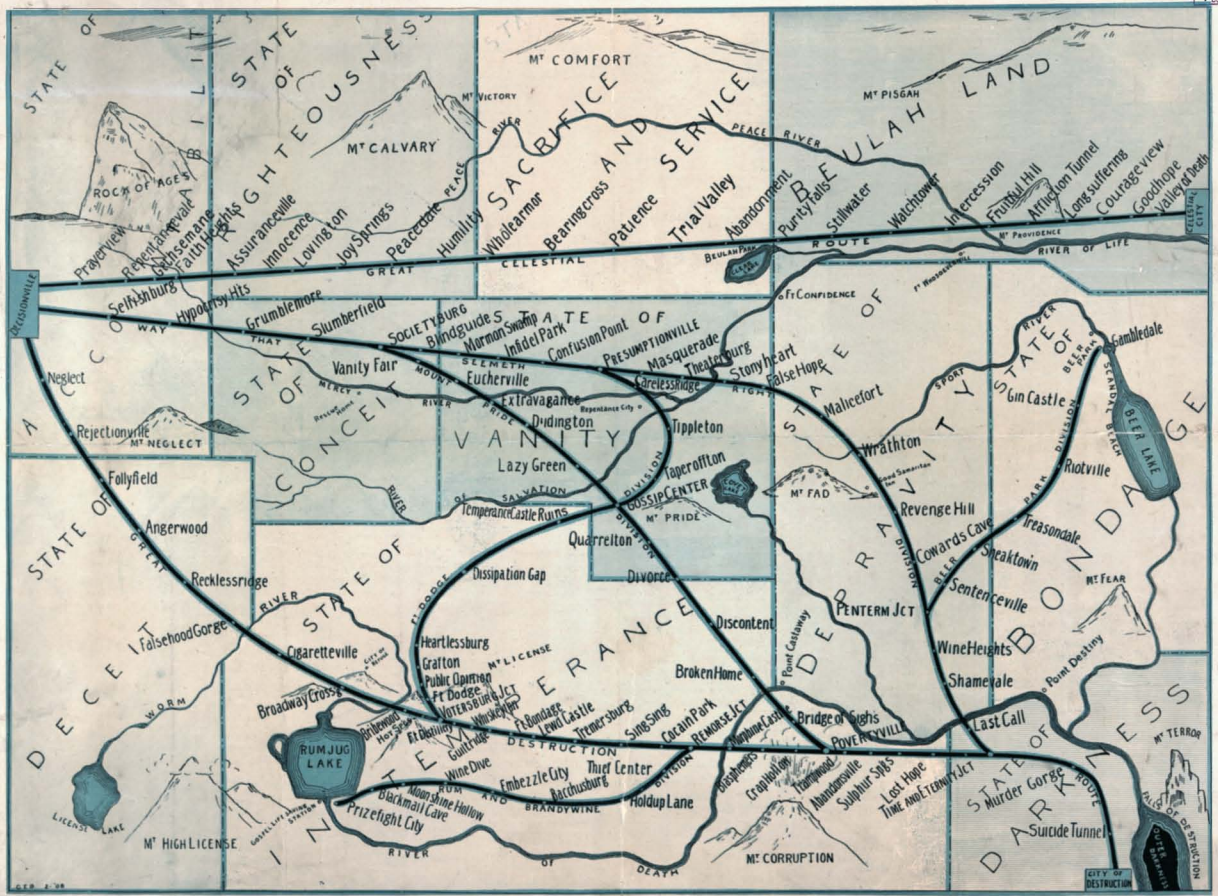

Copyright 1908, by G. E. BULA.

166D

THIS unique map will make a lasting impression for good on all who study it. The names of states, towns, railroads, lakes, rivers and mountains are all significant. A copy of this map should be in every home, hotel, railroad station, and public place. It makes an interesting study for school children, both in the public and Sunday-schools. It will cause many a one to leave the **Great Destruction Route** and finish his journey on the **Great Celestial Route.** Price 35 cents. Agents wanted. Special rates. For address see back of this map.

AN appropriate Temperance railroad folder and time table, a fit companion for this map, has been published. It makes a telling tract. Just the thing for temperance workers in every community. It will be found especially effective among railroad men and all who are engaged in transportation work, whether on land or water. Get a supply and distribute among your neighbors and friends. Give them out on trains as you travel. $1.25 per 100; 20 cents per dozen, postpaid. Agents wanted. Special rates. For address see back of this map.

G99
1908
.B8

περ. 5000 π.Χ.

Αλχημεία

Jābir ibn Hayyān (721–815), **Nicholas Flamel** (1330–1418), **Παράκελσος** (1493–1541)

Φτιαχνοντας Χρυσο και Αναζητωντας την Αθανασια. Οι αλχημιστές υπάρχουν εδώ και χιλιάδες χρόνια και μέχρι τον 19ο αιώνα. Μεταξύ τους συγκαταλέγονται επιστήμονες-γίγαντες, όπως ο Φράνσις Μπέικον, ο Παράκελσος και ο Ισαάκ Νεύτων. Συνδύαζαν την πρωτόγονη επιστήμη με μια μαγική-μυστικιστική-θρησκευτική άποψη για τον κόσμο, εστιάζοντας στην ανακάλυψη μιας «φιλοσοφικής λίθου» για τη μετατροπή των βασικών μετάλλων σε χρυσό ή σε φάρμακα που επιτυγχάνουν την αθανασία ή την παράταση της ζωής.

Οι ρίζες της αλχημείας εντοπίζονται πιθανόν πριν από περίπου 7.000 χρόνια, σε μια εποχή κατά την οποία οι αρχαίοι Αιγύπτιοι τεχνίτες δούλευαν με κράματα χρυσού και αργύρου για την κατασκευή κοσμημάτων. Όταν ο Αλέξανδρος κυρίευσε την Αίγυπτο (322 π.Χ.), η εν λόγω τέχνη μεταφέρθηκε από την Αλεξάνδρεια στην αρχαία Ελλάδα, όπου στόχος ήταν η μετατροπή των ατελών βασικών μετάλλων, όπως ο μόλυβδος, σε άργυρο και χρυσό, τα πιο τέλεια απ' όλα τα μέταλλα. Αντίθετα, στην Ανατολή, οι αλχημιστές εστίασαν στην ιατρική. Περίπου πριν από 2.500 χρόνια στην Κίνα, επεδίωκαν να ανακαλύψουν το ελιξίριο της ζωής, που θα έδινε στον χρήστη τη δυνατότητα της αιώνιας ζωής. Στην Ινδία, ο στόχος ήταν πιο ταπεινός: ένα προϊόν που θα μπορούσε να θεραπεύσει όλες τις ασθένειες.

Τον 7ο αιώνα, το επίκεντρο της επιστήμης μετατοπίστηκε στις αραβικές χώρες, όπου ο μεγαλύτερος αλχημιστής τους ήταν ο Πέρσης Τζαμπίρ Ιμπν Χαγιάν (στα Λατινικά *Γκεμπέρ*), στον οποίο αποδίδεται η μετατροπή της αλχημείας σε χημεία. Τα γραπτά του πάνω στην αλχημεία, που συγχώνευσαν τις αναζητήσεις της φιλοσοφικής λίθου και του ελιξιρίου της ζωής, μεταφράστηκαν στα Λατινικά και έγιναν βασικά έργα αναφοράς για τους μετέπειτα Ευρωπαίους αλχημιστές. Ο Γερμανο-Σουηδός ιατρός-αλχημιστής Παράκελσος επεδίωξε και εκείνος να ανακαλύψει το ελιξίριο της ζωής: «Πολλοί έχουν πει για την Αλχημεία ότι χρησιμεύει στην παρασκευή χρυσού και αργύρου. Για μένα δεν είναι αυτός ο σκοπός, αλλά το να κατανοήσουμε μόνο τι αρετή και τι δύναμη μπορεί να υπάρχει στα φάρμακα». Ο Παράκελσος παρότρυνε σε μεγάλο βαθμό τους αλχημιστές να αντικαταστήσουν τα φυτικά μείγματα με χημικά φάρμακα γνωστής ταυτότητας.

Στο βιβλίο της Τζ. Κ. Ρόουλινγκ με τίτλο *Ο Χάρι Πότερ και η φιλοσοφική λίθος* (1997), ο Χάρι αναζητά πληροφορίες για τον Νίκολας Φλαμέλ, έναν Γάλλο αλχημιστή που ισχυριζόταν ότι είχε ανακαλύψει τη φιλοσοφική λίθο και το ελιξίριο της ζωής για να τα χρησιμοποιήσει ο ίδιος και η σύζυγός του.

ΒΛΕΠΕ ΕΠΙΣΗΣ Αλκοόλη (περ. 10.000 π.Χ.), Αντιγηραντικά φάρμακα (2020).

Το Εργαστήριο του Αλχημιστή *είναι μια γκραβούρα σε ένα βιβλίο του Χάινριχ Κούνρατ του 1595. Επιγραφές με αφορισμούς στα Λατινικά βρίσκονται σε όλο το εργαστήριο και χρησιμεύουν ως πηγή έμπνευσης για τον αλχημιστή.*